

НАРЕДБА ЗА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ

В сила от 06.11.2012 г.

Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г.

Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.76 от 30 Август 2013г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С наредбата се определят изискванията за пусканите на пазара опаковки и опаковъчни материали, както и за разделното събиране, многократна употреба, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци от опаковки, включително постигането на цели за рециклиране и/или оползотворяване.

Чл. 2. С наредбата се регламентират:

1. изискванията за предотвратяване вредното въздействие на отпадъците от опаковки върху околната среда;

2. прилагането на мерки от лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, за събирането, оползотворяването и/или обезвреждането на образуванията в резултат на тяхната употреба отпадъци от опаковки без риск за човешкото здраве и околната среда и за постигане на целите за оползотворяване по чл. 9;

3. изискванията към пусканите на пазара опаковки;

4. изискванията за маркиране на опаковките;

5. мерките за намаляване на отпадъците от опаковки, предназначени за крайно обезвреждане, при спазване на следната последователност:

а) предотвратяване образуването на отпадъци от опаковки;

б) подготовка за повторна употреба на отпадъци от опаковки;

в) рециклиране на отпадъци от опаковки;

г) друго оползотворяване на отпадъци от опаковки, например оползотворяване за получаване на енергия, и

д) обезвреждане;

6. условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на отпадъци от опаковки по цялата верига от тяхното събиране до третирането им, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране, в съответствие с чл. 7, ал. 3 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО);

7. мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друго оползотворяване на отпадъците от опаковки в съответствие с чл. 13, ал. 2 и 3 ЗУО;

8. създаването на системи за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки;

9. информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране на отпадъци от опаковки, значението на маркировките върху съществуващите опаковки на пазара и наличните системи за събиране, оползотворяване и обезвреждане.

Чл. 3. (1) Наредбата се прилага за всички видове пуснати на пазара на Република България опаковки и за всички отпадъци от опаковки, използвани или изхвърляни от домакинствата или при предоставянето на услуги, или при извършването на промишлена, търговска, административна или всякаква друга дейност, независимо от използваните материали.

(2) Наредбата не изключва действието на други нормативни изисквания, свързани с качеството на опаковките, сигурността на опакования продукт, защитата на човешкото здраве, хигиенните и транспортните изисквания, както и на разпоредбите за управлението на опасни отпадъци.

(3) На пазара в Република България могат да се пускат само опаковки, които отговарят на изискванията на глава втора.

Глава втора.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПУСКАНИТЕ НА ПАЗАРА ОПАКОВКИ

Чл. 4. (1) Пусканите на пазара опаковки трябва да отговарят на следните изисквания:

1. при производството на опаковките да се осигури:

а) ограничаване до минимум на тяхното тегло и обем до степен, при която опаковката обезпечава безопасността, хигиената на опакования продукт и приемливостта за потребителя;

б) свеждане до минимум на вредните и опасните вещества и материали в състава и в компонентите на опаковките по отношение на образуваните емисии, пепели или инфилтрат, когато отпадъците или остатъците от дейностите по управление на отпадъците от опаковки се изгарят или депонират;

2. при проектирането, производството и разпространението на опаковките:

а) да се позволи многократната им употреба или оползотворяването им, включително чрез рециклиране;

б) да се ограничи във възможно най-голяма степен въздействието на опаковките върху околната среда в резултат на обезвреждането на отпадъците от опаковки или остатъците от дейностите по управление на отпадъците от опаковки;

3. при годност за многократна употреба на опаковките едновременно да бъдат изпълнени следните условия:

а) физичните свойства и характеристики на опаковките да позволяват при използването им по предназначение да се извършат определен брой употреби или обращения на опаковките;

б) да е възможно употребените опаковки да бъдат обработвани така, че да се осигури спазване на изискванията за опазване на човешкото здраве и за безопасност;

в) когато опаковките повече не могат да се употребяват многократно и се превръщат в отпадъци, да е възможно тяхното оползотворяване;

4. опаковките да се произвеждат по начин, който да дава възможност за рециклиране на съответен процент от теглото на използваните материали и влагането им в същите опаковки или в други продукти в съответствие с действащите стандарти, като този процент може да варира в зависимост от вида на материала, от който е изработена опаковката;

5. отпадъците от опаковки, предназначени за изгаряне с оползотворяване на енергията, трябва да притежават калорична стойност, която да позволи оптимизиране на процеса на енергийното им оползотворяване;

6. биоразградимите отпадъци от опаковки трябва да са съставени от материали, позволяващи физично, химично, термично или биологично разграждане, така че в процеса на компостиране по-голямата част от съответния материал да се разгражда до въглероден диоксид, биомаса и вода.

(2) Пусканите на пазара опаковъчни материали трябва да отговарят на изискванията на

ал. 1, т. 1, буква "б".

(3) Лицата, които пускат на пазара опаковки и опаковъчни материали, удостоверяват с декларация за съответствие по образец съгласно приложение № 1 съответствието на опаковките и опаковъчните материали с изискванията на ал. 1.

(4) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, са длъжни да използват само опаковки, които отговарят на изискванията на ал. 1, като изискват копие от декларация за съответствие по ал. 3, издадена от лицето, което пуска на пазара опаковката или опаковъчния материал.

(5) Декларацията за съответствие по ал. 3 или копие от нея се съхранява от лицата по ал. 3 за срок 3 години считано от датата на издаването ѝ и се предоставя при поискване от контролните органи.

(6) Опаковките, произведени съгласно изискванията на българските стандарти, с които се въвеждат хармонизираните европейски стандарти, се счита, че съответстват на изискванията на ал. 1.

(7) Българският институт по стандартизация публикува в официалния си бюлетин списък със стандартите по ал. 6.

(8) На Европейската комисия се съобщават българските стандарти, действащи в области, в които липсват хармонизирани стандарти, считани за отговарящи на изискванията на ал. 1.

Чл. 5. (1) Лицата по чл. 14, ал. 1 ЗУО маркират всяка пусната от тях на пазара опаковка със:

1. идентификационен номер и/или абревиатура съгласно приложение № 2;
2. маркировка за рециклиране на опаковката и вида на материала, от който е изработена, съгласно приложение № 3;
3. маркировка за разделно събиране на отпадъците от опаковки съгласно приложение № 4.

(2) Маркировката по ал. 1 трябва да е ясна и четлива, достатъчно здрава и трайна, включително след отваряне на опаковката.

(3) Маркировката по ал. 1, т. 1 - 3 се поставя върху компонента на опаковката, който е с най-голямо тегло, или върху етикета ѝ.

(4) Забранява се използването на други знаци за идентифициране на съответните опаковъчни материали освен посочените в приложения № 2 и 3.

Чл. 6. (1) Забранява се използването и пускането на пазара на опаковки и опаковъчни материали, съдържащи олово, кадмий, живак и шествалентен хром с обща концентрация, по-висока от 100 ppm (сто части на милион).

(2) Лицата, които пускат на пазара опаковки и опаковъчни материали, удостоверяват съответствието с изискванията на ал. 1 с декларация за съответствие по образец съгласно приложение № 5.

(3) Декларацията за съответствие по ал. 2 се съставя въз основа на протокол за изпитване, издаден от акредитирана лаборатория.

(4) Производителите на опаковки не съставят декларация по ал. 2 в случаите, когато произвеждат опаковки от опаковъчен материал, за който е съставена декларация за съответствие от производителя му, и не влагат допълнителни материали в опаковките.

(5) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, са длъжни да пускат на пазара само стоки в опаковки, които отговарят на изискванията на ал. 1, като изискват копие от декларацията за съответствие по ал. 2, издадена от лицето, което пуска на пазара:

1. опаковката, или

2. опаковъчния материал - в случаите, когато не са вложени допълнителни материали в опаковките.

(6) Декларацията за съответствие по ал. 2 или копие от нея се съхранява от лицата по ал. 2 за срок 5 години считано от датата на издаването ѝ и се предоставя при поискване от контролните органи.

(7) Изискванията на ал. 1 не се прилагат за:

1. опаковки, произведени изцяло от оловно стъкло;

2. пластмасови палети и каси в затворени и контролирани системи за многократна употреба и разпространение, при условие че те са обозначени по траен и видим начин и наднормените количества тежки метали са единствено вследствие на влагането на рециклирани материали, произхождащи от други пластмасови каси или палети, съдържащи тежки метали.

Чл. 7. (1) Изискванията на чл. 6, ал. 1 може да бъдат надвишавани само за опаковките, произведени изцяло от стъкло, когато:

1. при производствения процес не са въвеждани преднамерено олово, кадмий, живак и шествалентен хром;

2. превишаването на пределно допустимите концентрации е единствено вследствие на влагането на рециклирани материали;

3. опаковката/опаковъчният материал се произвежда в контролиран процес.

(2) Производителят или негов упълномощен представител е длъжен да изпрати доклад на министъра на околната среда и водите в срок един месец от получаването на последните резултати, когато общата концентрация на тежки метали в 12 последователни месеца надвишава общо 200 ppm (двеста части на милион) олово, кадмий, живак и шествалентен хром за всеки месец поотделно, установена при измерванията за контрол на готовата продукция от всяка пещ за стъкло, работеща в нормален и постоянен производствен режим.

(3) Докладът по ал. 2 съдържа информация за:

1. измерените стойности;

2. описание на използваните методи за измерване;

3. предполагаемите източници, довели до високи нива на концентрация на тежки метали в опаковъчния материал от стъкло;

4. взетите мерки за намаляване нивата на концентрация на тежките метали, които следва да са описани подробно.

(4) Когато производителят или неговият упълномощен представител не могат да бъдат идентифицирани на територията на Република България, задължение за докладване има лицето, което пуска на пазара опаковката или опаковъчния материал.

(5) Производителят или негов упълномощен представител е длъжен да осигури достъп на контролните органи до местата за производство и използваните методи за измерване, както и при поискване да им представи получените резултати от измерванията на хартиен и/или електронен носител.

Глава трета.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА СЪБИРАНЕТО, ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕТО И РЕЦИКЛИРАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ

Раздел I.

Общи изисквания

Чл. 8. Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, отговарят за:

1. намаляване образуването на отпадъци от опаковки, включително за оптимизиране на опаковките и многократната им употреба, както и за влагането на рециклирани материали при производството на опаковки, когато това не противоречи на хигиенните и здравните норми;
2. разделното събиране на образуванияте от тях отпадъци от опаковки, включително организиране на системите по чл. 2, т. 8;
3. рециклирането и оползотворяването на разделно събраните отпадъци от опаковки по т. 2;
4. екологосъобразното обезвреждане на отпадъците от опаковки, които не могат да бъдат рециклирани и/или оползотворени.

Чл. 9. (1) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, предприемат мерки за постигане на следните цели:

1. не по-малко от 60 на сто от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат оползотворени или изгорени в инсталации за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията;
2. не по-малко от 55 на сто и не повече от 80 на сто от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат рециклирани, като се рециклира не по-малко от:
 - а) 60 на сто от теглото на отпадъците от опаковки от стъкло;
 - б) 60 на сто от теглото на отпадъците от опаковки от хартия и картон;
 - в) 50 на сто от теглото на отпадъците от опаковки от метали;
 - г) 22,5 на сто от теглото на отпадъците от опаковки от пластмаси, при чието рециклиране се получава единствено пластмаса;
 - д) 15 на сто от теглото на дървесните отпадъци от опаковки.

(2) Целите по ал. 1 се постигат поетапно съгласно сроковете по § 3 на преходните и заключителните разпоредби (ПЗР).

(3) Не се отчитат за изпълнение на целите по ал. 1 пристигналите на територията на Република България от друга държава - членка на Европейския съюз (ЕС), и/или внесените от страни извън територията на ЕС отпадъци от опаковки.

(4) Подготовката за повторна употреба на отпадъци от опаковки се зачита за изпълнение на задълженията и на целите по рециклиране по чл. 9 само ако:

1. подготовката за повторна употреба е извършена от лица, притежаващи документ за извършване на дейности с отпадъци по чл. 35 ЗУО;
2. са налице доказателства за превръщането на отпадъците от опаковки в продукти.

Чл. 10. Отпадъците от опаковки, които не са оползотворени или въведени в ефективен процес на оползотворяване към 31 декември на съответната отчетна година, не се считат за оползотворени от задължените лица по чл. 14, ал. 1 ЗУО.

Чл. 11. Изпращането на отпадъци от опаковки от територията на страната към територията на друга държава - членка на ЕС, и/или изнасянето им извън територията на ЕС с цел рециклиране се отчитат за изпълнение на задълженията и на целите по рециклиране само ако:

1. превозът е извършен при спазване изискванията на Регламент (ЕО) № 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г. относно превози на отпадъци (ОВ, L 190, 12.07.2006 г.), наричан по-нататък "Регламент 1013/2006", и
2. операцията по рециклиране е извършена при условия, равностойни на изискванията на

наредбата, включително че съоръжението или инсталацията, в която е извършено рециклирането, гарантира постигането на целите по чл. 9.

Чл. 12. Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, изпълняват задълженията си по чл. 9:

1. чрез колективни системи, представлявани от организация по оползотворяване, или
2. индивидуално.

Чл. 13. Когато лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, не могат да бъдат идентифицирани, дистрибуторите, включително лицата, извършващи продажби на крайните потребители, имат същите задължения като производителите, вносителите и/или лицата, които декларираят пристигания на опаковани стоки на територията на страната.

Чл. 14. Опаковки, служили за опаковане на опасни химични вещества, се третира и транспортират съгласно изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци.

Чл. 15. Операторите на инсталации и съоръжения, в които се извършват дейностите предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци от опаковки, трябва да осигурят прилагането на най-добри налични техники по отношение на опазване на човешкото здраве и околната среда.

Чл. 16. (1) Лицата, извършващи, дейностите по рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци от опаковки, включително предварително третиране преди оползотворяване и/или обезвреждане, трябва да притежават съответния документ по чл. 35 ЗУО.

(2) Дейностите по събиране и транспортиране на отпадъци от опаковки по смисъла на § 1, т. 41 и 43 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО се извършват от лица, притежаващи документ по чл. 35, ал. 3 ЗУО и/или документ по ал. 1.

Чл. 17. (1) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, създават по реда на чл. 12 системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки, които трябва да осигуряват:

1. събиране на отпадъците от опаковки от крайните потребители по подходящ начин, в т.ч. чрез поставяне на съдове за разделно събиране, разположени на мястото на продажбата на опакованите стоки, в случай че това е технически възможно, или в близост до мястото на продажба и други места, където се образуват отпадъци от опаковки;

2. предаване на събраните по т. 1 отпадъци от опаковки на площадки за временно съхраняване, на съоръжения за предварително третиране, рециклиране и/или оползотворяване.

(2) Лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци от опаковки, отговарят за цялостното оползотворяване или обезвреждане на отпадъците от опаковки.

(3) Отговорността по ал. 2 се носи и от лицата, на които отпадъците от опаковки са предадени за събиране, съхраняване, транспортиране, подготовка преди оползотворяване или обезвреждане.

(4) Лицата по ал. 2 и 3 се освобождават от отговорност след предаването на отпадъците от опаковки на лице, което притежава документ по чл. 35 ЗУО за оползотворяване или

обезвреждане на отпадъци от опаковки.

Чл. 18. (1) Притежателите на отпадъци от опаковки, обозначени с маркировка за разделно събиране, са длъжни да ги предават и/или изхвърлят на определените за целта места, когато на територията на населеното място има организирана система за разделно събиране и/или за предаване на отпадъците за рециклиране.

(2) В случаите, когато са налице условията по ал. 1, се забранява смесването на събраните отпадъци от опаковки с други материали или отпадъци по начин, затрудняващ последващото им рециклиране или оползотворяване.

Чл. 19. Ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места по чл. 23, ал. 1 събират разделно получените от дейността им отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали на територията на обекта и ги предават в съответствие с изискванията на тази наредба, съответно на наредбата по чл. 22 ЗУО.

Чл. 20. Забранява се депонирането, изгарянето без оползотворяване на енергията и/или обезвреждането по какъвто и да е друг начин на отпадъци от опаковки, които могат да бъдат рециклирани и/или оползотворени по друг начин, на територията на страната.

Чл. 21. Системите за събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки не изключват действието на разпоредбите, свързани с изискванията за опазването на околната среда и здравето на потребителя, безопасността и хигиената; защита на качеството, автентичността на техническите характеристики на опакованите стоки и на използваните материали и защита на промишлените и търговските права върху собствеността.

Чл. 22. Включването на рециклирани материали в опаковките не трябва да противоречи на изискванията за хигиена, безопасност и опазване здравето на потребителите.

Раздел II.

Изисквания към системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки

Чл. 23. (В сила от 01.01.2013 г.) (1) Системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки по чл. 2, т. 8, организирани от организациите по оползотворяване, съответно от кметовете на общини, обхващат не по-малко от 6 000 000 жители на територията на страната и задължително включват курортните населени места и всички населени места с население над 5000 жители.

(2) Целите за обхванато население по ал. 1 се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с представляваните от тях количества опаковки и от кметове на общини в случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2. Конкретната цел за всяка организация по оползотворяване се определя съгласно § 1, т. 36 ДР.

(3) Броят на жителите в населените места и общините се определя въз основа на последните данни за населението по постоянен адрес на Главна дирекция "Гражданска

регистрация и административно обслужване" на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, актуални към 1 януари на текущата година.

Чл. 24. (1) (В сила от 01.01.2013 г., предишен текст на чл. 24, изм. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) Системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирани от организациите по оползотворяване, съответно от кметовете на общини, включват най-малко следните елементи:

1. зелени, жълти (и сини) съдове за събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, различни от тези за битови отпадъци, като се осигурява минимален общ обем на съдовете, както следва:

а) за населени места с под 50 000 жители, за всеки 400 жители - съдове с минимален общ обем 3300 л;

б) за населени места от 50 000 до 100 000 жители, за всеки 600 жители - съдове с минимален общ обем 3300 л;

в) за населени места над 100 000 жители, за всеки 800 жители - съдове с минимален общ обем 3300 л;

2. цветни съдове за събиране на отпадъци от търговски, производствени и административни обекти;

3. площадка за извършване на дейностите по предварително третиране на разделно събраните отпадъци от опаковки, отговаряща на всички изисквания съгласно наредбата по чл. 43, ал. 1 ЗУО; една площадка може да обслужва няколко системи за разделно събиране;

4. съоръжения за предварително третиране на отпадъци от опаковки, разположени на площадката по т. 3, в т.ч. инсталации за сепариране на отпадъци, специализирана и транспортна техника, обезпечаваща функционирането на съоръженията за предварително третиране; едно съоръжение може да обслужва няколко системи за разделно събиране; всяко съоръжение за предварително третиране на отпадъци от опаковки трябва да отговаря на следните изисквания:

а) да е издадено разрешение за въвеждане в експлоатация на съоръжението от съответния компетентен орган;

б) капацитетът на сепариращата инсталация да обезпечава и отговаря на нуждите и да покрива обемите на конкретната/конкретните система/системи за разделно събиране, която/които обслужва, както и технически да осигурява отделно сепариране на всички основни видове отпадъци от опаковки, събрани в специално разположените съдове, но не по-малко от следните видове отпадъци от опаковки по материали:

аа) хартия и картон, разделени най-малко на следните фракции: отпадъци от вълнообразен картон, смесена хартия;

бб) стъкло;

вв) полимерни материали:

о PET

о LDPE

о HDPE

о PP

о Други твърди пластмаси;

гг) метали - черни и цветни.

(2) (Нова - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) Чувалите за разделно събиране не заместват елементите на системите за разделно събиране по ал. 1 и чрез тях не се изпълняват изискванията за обхванато население по чл. 23, ал. 1 съгласно ал. 1, т. 1.

Чл. 25. (В сила от 01.01.2013 г.) В населените места по чл. 23, ал. 1 съдовете за разделно събиране се разполагат до съдове за събиране на битови отпадъци.

Раздел III.

Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация

Чл. 26. (1) Кметът на общината изпълнява задълженията по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО относно отпадъци от опаковки, като сключва договори за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на общината при минимални параметри на системата съгласно чл. 24 и 25, със:

1. организации по оползотворяване, притежаващи разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО, и/или

2. други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II от ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

(2) Кметът на общината определя местата за разполагане на елементите от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на общината, в т.ч. разполагането на съдове за събиране на битови отпадъци и съдове за разделно събиране, в съответствие с минималните критерии по чл. 24 и при спазване изискванията по чл. 25.

(3) Кметът изпълнява задълженията си по ал. 1, т. 2 в случай на писмен отказ от всички организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки да сключат договор за изграждане и обслужване на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на съответната община.

(4) С договорите по ал. 1 се уговарят задълженията на страните по изпълнението и отчитането на целите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване.

(5) Кметът на общината осигурява и организира прилагането на подходящи мерки за недопускане на посегателства и кражби на отпадъците от съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

(6) Кметът на общината съдейства при подготовката и провеждането на разяснителните кампании на организациите по оползотворяване.

(7) В случаите по ал. 1, т. 2 системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки осигуряват елементите съгласно чл. 24.

(8) Кметът на общината отговаря контейнерите за битови отпадъци, различни от тези за отпадъци от опаковки, да не бъдат в жълт, зелен или син цвят.

Чл. 27. (1) В срок един месец след сключване на договор по чл. 26, ал. 1, т. 2 кметът на общината уведомява писмено министъра на околната среда и водите.

(2) В случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2 едновременно с уведомлението по ал. 1 кметът представя изготвена и утвърдена от общинския съвет програма за управление на отпадъците от опаковки на територията на общината, включваща:

1. предварителен разчет на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки по видове материали и източници на събиране, осигуряващи изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване по чл. 9;

2. разчети за обхванатото население от системите за разделно събиране;

3. план за изграждане на системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки от

домакинствата, в т.ч.:

а) описание на съществуващата система за разделно събиране на отпадъци от опаковки в случаите, когато това е приложимо;

б) подробно описание на системите за разделно събиране в съответствие с § 1, т. 33 ДР;

в) описание на вида и техническите характеристики на съдовете за разделно събиране и използваните специализирани транспортни средства за тяхното обслужване, както и информация за предвидената честота (за месец) на извозване на отпадъците, съобразена с големината и спецификата на населените места;

г) подробен график и разчети за осигуряване на съдове за разделно събиране и специализирани транспортни средства, осигуряващи изпълнението на минималните изисквания на чл. 24 и 25;

д) информация за съществуващите площадки и съоръженията за предварително третиране, в т.ч. сепариране на разделно събраните отпадъци от опаковки, и предварителни разчети за осигуряване на нови площадки и съоръжения;

4. предварителен финансов разчет на избраната система за разделно събиране, оползотворяване и рециклиране на отпадъците от опаковки и доказателства, че е финансово обезпечена като първоначална инвестиция и експлоатационни разходи;

5. план за информиране и привличане на жителите на общината за прилагането на разделно събиране на отпадъците от опаковки, включително образователни програми, насочени към детските градини, училищата и други.

(3) Програмите по ал. 2 се разработват и приемат за период, не по-кратък от 3 години.

(4) За случаите по ал. 2 кметът на общината представя ежегодно до 31 март на министъра на околната среда и водите доклад относно изпълнението на изисквания към системите за разделно събиране, като:

1. брой на разположените съдове за разделно събиране на отпадъци в съответствие с изискванията за обхванато население съгласно чл. 2, т. 8, чл. 23, ал. 2 и чл. 24 и честота (за месец) на обслужване на съдовете;

2. осреднено количество събрани отпадъци от опаковки от един контейнер по видове материали на година;

3. осреднено количество събрани отпадъци от опаковки от един жител на година;

4. изпълнение на изискванията на чл. 23, ал. 2, чл. 24 и 25 поотделно за всяко населено място, обхванато в системите за разделно събиране;

5. списък на площадките и съоръженията, в т.ч. собствени, наети, ползвани на друго основание, на които се извършват дейностите по предварително третиране;

6. (нова - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) количествата предадени за рециклиране отпадъци от опаковки по видове през предходната година;

7. (нова - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) рециклиращите предприятия, на които са предадени отпадъците по т. 6.

Раздел IV.

Изпълнение на задълженията чрез колективни системи

Чл. 28. (1) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, могат да изпълняват задълженията си за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки по чл. 9 чрез колективна система по смисъла на чл. 14, ал. 2, т. 2 ЗУО след сключване на договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, притежаваща разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО.

(2) Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, се считат за изпълняващи

задълженията си чрез колективна система за срока на действие на договора по ал. 1 и само в случай че предоставят информация относно действителните количества опаковани стоки, пуснати от тях на пазара, и заплащат възнаграждение съобразно уговореното в договора.

Чл. 29. (1) Минималните цели за обхванато население по чл. 23 се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с пазарния им дял съгласно формулата по § 1, т. 36 ДР.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) Пазарният дял на организациите по оползотворяване се изчислява на четиримесечие съгласно § 1, т. 22 от допълнителните разпоредби. Информацията, необходима за изчисляването на пазарния дял, се предоставя писмено от организациите по оползотворяване на министъра на околната среда и водите в срок до 15-о число на месеца след изтичане на четиримесечието (до 15 януари, 15 май и 15 септември). Всяка организация предоставя информация за представяваните опаковки за последните 12 месеца по месеци и общо.

(3) Министърът на околната среда и водите на база предоставените данни по ал. 2 оповестява в срок до 30-о число на месеца след изтичане на четиримесечието (до 30 януари, 30 май и 30 септември) на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите (МОСВ) информация за пазарния дял на всяка от организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки.

(4) Организациите по оползотворяване привеждат обхванатото от тях население към параметри, не по-ниски от минималните цели по ал. 1, в срок 3 месеца след оповестяването на пазарните им дялове от министъра на околната среда и водите.

Чл. 30. (1) Програмата, изготвена по чл. 53 ЗУО от организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, трябва да е съобразена с целите и изискванията на чл. 9 от наредбата и чл. 15 ЗУО и включва:

1. прогноза за количествата опаковки, пускани на пазара от членове на организацията, за които ще бъдат изпълнявани цели за рециклиране и оползотворяване;

2. предварителен разчет на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки по видове материали и източници на събиране, осигуряващи изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване по чл. 9;

3. списък на общините, с които организацията има сключени договори за разделно събиране, осигуряващ обхващане на минималния брой жители по чл. 84, ал. 1 ЗУО;

4. разчети за обхванато население от системите за разделно събиране в съответствие с прогнозните количества опаковки и изискванията на чл. 23;

5. план за изграждане на системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, в т.ч.:

а) описание на съществуващата система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - в случаите, когато това е приложимо;

б) подробно описание на системите за разделно събиране в съответствие с § 1, т. 33 ДР;

в) описание на вида и техническите характеристики на съдовете за разделно събиране и използваните специализирани транспортни средства за тяхното обслужване, както и информация за предвидената честота (за месец) на извозване на отпадъците, съобразена с големината и спецификата на населените места;

г) подробен график и разчети за осигуряване на съдове за разделно събиране и специализирани транспортни средства, осигуряващи изпълнението на минималните изисквания на чл. 24 и 25;

д) информация за съществуващите площадки и съоръженията за предварително третиране, в т.ч. сепариране на разделно събраните отпадъци от опаковки и предварителни разчети за осигуряване на нови площадки и съоръжения;

6. предварителен финансов разчет на избраната система за разделно събиране, оползотворяване и рециклиране на отпадъците от опаковки и доказателства, че е финансово обезпечена като първоначална инвестиция и експлоатационни разходи;

7. план за информиране и привличане на потребителите за прилагането на разделно събиране на отпадъците от опаковки, включително образователни програми, насочени към детските градини, училищата и други.

(2) Програмите по ал. 1 се разработват и приемат за период, който се определя в зависимост от очакваното развитие на производствените и други дейности, но не по-кратък от 3 години.

(3) Програмите по ал. 1 се актуализират при обстоятелствата по чл. 85, ал. 4 ЗУО.

(4) Договорите по чл. 84, ал. 1 ЗУО уреждат най-малко:

1. ангажимент за съвместно разработване на програма за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включваща конкретния начин на организация на разделно събиране на отпадъците от опаковки, съответстваща на изискванията на чл. 24 и 25;

2. срокове за разполагане на елементите от системата за разделно събиране;

3. честота (за месец) на обслужване на съдовете за разделно събиране;

4. мерки за недопускане на посегателства и кражби на отпадъците от съдовете за събиране на отпадъци от опаковки.

Чл. 31. За изпълнение на задълженията си за събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки организацията по оползотворяване определя възнаграждение, което ѝ се заплаща от сключилите договор с нея лица, които пускат на пазара опаковани стоки.

Чл. 32. (1) Изпълнението на задълженията си за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки организацията по оползотворяване извършва самостоятелно при наличие на разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 ЗУО и/или сключва договори със:

1. лица по чл. 16, ал. 1, и/или

2. лица по чл. 16, ал. 2.

(2) Изпращането и износът на отпадъци от опаковки извън територията на Република България се зачита за изпълнение на целите по чл. 9, ако отговарят на условията по чл. 11.

Чл. 33. Организацията по оползотворяване представя на съответната община предложение за подписване на договора по чл. 26, ал. 1, т. 1.

Раздел V.

Индивидуално изпълнение на задълженията

Чл. 34. (1) Индивидуално изпълняващи задълженията си са лицата, които пускат на пазара опаковани стоки и притежават:

1. издадено разрешение по реда на глава пета, раздел III от ЗУО, и

2. утвърдена програма по чл. 53, ал. 1 ЗУО.

(2) Лицата по ал. 1 осигуряват за своя сметка:

1. събирането, предварителното съхраняване, предварителното третиране преди оползотворяване, транспортирането, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на отпадъците от опаковки, както и постигане на целите по чл. 9, ал. 1 съгласно сроковете по § 3 ПЗР;

2. обратното приемане на мястото на продажбата или на друго подходящо място на отпадъците от опаковки, образувани в резултат на употребата на пуснатите от тях на пазара продукти, за всеки обект.

(3) Лицата по ал. 1 извършват дейностите по ал. 2 при наличие на:

1. документи по чл. 35 ЗУО, и/или

2. сключен договор с лица по чл. 16.

(4) Изпращането и износът на отпадъци от опаковки извън територията на Република България се зачита за изпълнение на целите по чл. 9, ако отговарят на условията на чл. 11.

Чл. 35. Лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, както и всички техни дистрибутори, включително лицата, извършващи продажба на крайните потребители, са задължени да приемат обратно на мястото на продажбата отпадъците, образувани в резултат на употребата на съответните продукти.

Чл. 36. (1) Програмата по чл. 53 ЗУО, изготвена от лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, трябва да е съобразена с целите и изискванията на чл. 9 от наредбата и чл. 15 ЗУО и включва:

1. намаляване на отпадъците от опаковки чрез оптимизиране на опаковките и увеличаване дела на опаковките за многократна употреба;

2. мерки за изпълнение на целите по чл. 9;

3. мерки за увеличаване на количеството рециклируеми отпадъци от опаковки;

4. мерки за обратно приемане на отпадъците от опаковки, образувани в резултат на употребата на пуснатите от тях на пазара продукти, при мястото на продажба, в т.ч. пълен списък на местата, в които могат да бъдат върнати отпадъците от опаковки, и информация за териториалния обхват на системата за обратно приемане;

5. пълен списък на дистрибуторите, които участват в системата за разделно събиране, и описание на поетите от тях ангажименти;

6. предварителен финансов разчет на избраната система за разделно събиране, оползотворяване и рециклиране на отпадъците от опаковки;

7. план за количествата отпадъци от опаковки по видове опаковъчни материали, които ще се оползотворяват и/или рециклират;

8. мерки, които ще бъдат взети в случай на временно прекъсване или намаляване нивата на събиране на отпадъците от опаковки и тяхното последващо рециклиране и/или оползотворяване;

9. план за информиране и привличане на потребителите за прилагането на разделно събиране на отпадъците от опаковки, включително образователни програми, насочени към детските градини, училищата и други;

10. подробно описание на избраната система за разделно събиране, включваща събирането на отпадъците от местата на продажба на съответните продукти и последващото транспортиране, третиране, рециклиране и/или оползотворяване, гарантираща изпълнението на показателите по т. 2.

(2) Програмите по ал. 1 се разработват и приемат за период, който се определя в

зависимост от очакваното развитие на производствените и други дейности, но не по-кратък от 3 години.

Чл. 37. В случаите по чл. 34, ал. 3, т. 2 към програмите по чл. 30 се прилагат сключените предварителни договори за изпълнение на задълженията по чл. 9, ал. 1.

Раздел VI.

Депозитни или други системи за многократна употреба на опаковки

Чл. 38. Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, могат да организират самостоятелно или съвместно с други производители и дистрибутори депозитни или други системи за многократна употреба на опаковки.

Чл. 39. Когато опаковката е включена в депозитна или друга система за многократна употреба, на етикета ѝ или върху нея се поставя надпис "За многократна употреба".

Чл. 40. Опаковки за многократна употреба, участващи в депозитна система или в друга схема за многократна употреба и използвани отново за целта, за която са били предназначени, се считат пуснати на пазара само веднъж независимо от броя употреби.

Чл. 41. (1) Условиата, видът на опаковките, за които се прилага депозитната система, и цените за депозита на опаковките се определят от икономическите оператори.

(2) Компетентните държавни и общински органи подпомагат и съдействат за извършване на необходимите проучвания и за разпространяване на резултатите от тях относно икономическата ефективност, целесъобразност и ефект върху околната среда в резултат на въвеждането на депозитни или други системи за многократна употреба на определени видове или отделни опаковки и на биоразградими опаковки.

Чл. 42. (1) Излезлите от депозитните системи или системи за многократна употреба използвани опаковки и/или отпадъци от опаковки се предават на лица по чл. 16.

(2) Дейностите по ал. 1 се извършват въз основа на сключен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки или с лица, индивидуално изпълняващи задълженията си по наредбата, и/или с лица по чл. 16.

(3) С договорите по ал. 2 се гарантира, че използваните опаковки и/или отпадъци от опаковки ще бъдат предадени за рециклиране и оползотворяване на лица по чл. 16.

Чл. 43. Лицата по чл. 38 са длъжни да приемат обратно опаковките, за които е била създадена депозитна или друга система за многократна употреба на опаковки.

Глава четвърта.

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА РЕГИСТРИРАНЕ НА ЛИЦАТА, КОИТО ПУСКАТ НА ПАЗАРА

ПОЛИМЕРНИ ТОРБИЧКИ

Чл. 44. Всяко лице, което пуска на пазара полимерни торбички, е длъжно да поиска да бъде вписано в публичния регистър по чл. 45, ал. 1, т. 8 ЗУО, като заяви за вписване най-малко следните данни:

1. наименование и единен идентификационен код (ЕИК);
2. адрес за кореспонденция, включващ пощенски код, населено място, име и номер на улица/булевард и интернет адрес, ако не са вписани в партидата му в търговския регистър, или желае да посочи различни от вписаните;
3. лице за контакт, включително телефон, факс и електронна поща.

Чл. 45. В срок до 10 дни от подаване на информацията по чл. 44 изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) предоставя по подходящ начин на заявителя регистрационен номер.

Чл. 46. (1) При промяна на някои от данните, предоставени с информацията по чл. 44, лицето, което пуска на пазара полимерни торбички, е длъжно да заяви променените данни.

(2) Когато лицето, което пуска на пазара полимерни торбички, престане да извършва дейността по § 1, т. 29 ДР, е длъжно да поиска да се отпише от регистъра по чл. 45, ал. 1, т. 8 ЗУО.

Глава пета. ИНФОРМАЦИЯ

Чл. 47. Лицата по чл. 16 водят отчетни книги и предоставят отчети съгласно изискванията на наредбата по чл. 48, ал. 1 ЗУО.

Чл. 48. Ежегодно до 31 октомври на текущата година председателят на Националния статистически институт предоставя на изпълнителния директор на ИАОС информация за пуснатите на пазара през предходната календарна година количества опаковки по материали/опаковъчни материали, в т. ч. за внесените, изнесените, въведените и изпратените от страната опаковки/опаковъчни материали.

Чл. 49. Ежегодно до 31 март лицата по чл. 12 представят на изпълнителния директор на ИАОС информация за въведените депозитни системи или системи за многократна употреба по образец съгласно приложение № 6.

Чл. 50. Ежегодно до 31 март лицата, пускащи на пазара опаковани стоки, съдържащи опасни химични вещества, или техните дистрибутори представят на изпълнителния директор на ИАОС информация в свободна форма за предходната календарна година относно:

1. концентрацията на тежки метали и съдържанието на други опасни вещества в опаковките;
2. количеството на опаковките по чл. 14, послужили за опаковане на опасни химични

вещества по смисъла на § 1, т. 6 ДР на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (ЗЗВВХВС);

3. описание на начина на получаване на данните, използваните изчисления и методи за оценка на достигнатите нива на оползотворяване, рециклиране и многократна употреба;

4. възприетите технологични решения и резултати от научноизследователска дейност.

Чл. 51. (1) Ежегодно до 1 март всяка организация по оползотворяване предоставя на министъра на околната среда и водите списък на лицата, участващи в нея, които не са заплащали уговореното ѝ възнаграждение и/или които не са ѝ докладвали количеството опаковани стоки, пуснато от тях на пазара за предходната година.

(2) Членовете на организацията по оползотворяване информират министъра на околната среда и водите в 20-дневен срок от преминаването им в друга организация по оползотворяване, като заедно с уведомлението представят и копие от документ, удостоверяващ прекратяването на договора с организацията, в която са членували.

Чл. 52. (1) Ежегодно до 31 март организациите по оползотворяване представят на изпълнителния директор на ИАОС информация за предходната година съгласно приложение № 7 за:

1. събраните отпадъци от опаковки на територията на общините, с които имат сключени договори по чл. 26, ал. 1, т. 1;

2. обхванатото от системи за разделно събиране население;

3. проведени кампании за повишаване на общественото съзнание - в свободна форма.

(2) Ежегодно до 31 март изпълнителният директор на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) представя на изпълнителния директор на ИАОС списък на лицата, заплатили продуктова такса за опаковки за предходната година, и информация за предходната година за събраните средства от продуктови такси по чл. 59 ЗУО.

(3) Ежегодно до 31 март кметът на общината, сключил договори по чл. 26, ал. 1, т. 2, представя на изпълнителния директор на ИАОС информация за предходната година съгласно приложение № 7 за:

1. събраните чрез системи за разделно събиране количества отпадъци от опаковки на територията на общината;

2. организираната система за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на общината, в т.ч. съответствие с минималните критерии по чл. 24 и спазване изискванията на чл. 25;

3. обхванатото от системи за разделно събиране население;

4. проведени кампании за повишаване на общественото съзнание - в свободна форма.

Чл. 53. (1) Ежегодно до 30 ноември въз основа на събраните данни по чл. 47 - 52 изпълнителният директор на ИАОС изготвя и представя на министъра на околната среда и водите доклад за предходната година, който съдържа и изводи за постигането на целите по чл. 9 в национален мащаб за отпадъците от опаковки.

(2) За изготвяне на доклада по ал. 1 изпълнителният директор на ИАОС може да използва данните от одиторските доклади, изготвени по реда на глава шеста.

(3) Изпълнителният директор на ИАОС осигурява достъп на обществеността до доклада по ал. 1 по подходящ начин.

(4) Информацията по чл. 47 - 52 се подава в информационна система, поддържана от

Глава шеста.
РЕД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛ. 59 ЗУО

Раздел I.
Общи разпоредби

Чл. 54. (1) Организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки и лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, индивидуално изпълняващи задълженията си, доказват постигането на целите по чл. 9, ал. 1 и изпълнението на задълженията по чл. 15 ЗУО, като изготвят и представят в срок до 31 март на текущата година пред министъра на околната среда и водите отчети по чл. 58, ал. 1, т. 1 и 2, съответно по чл. 62, ал. 1, т. 1 и 2, както и доклад с фактически констатации.

(2) За верността на информацията, посочена в отчетите, се издава доклад с фактически констатации за предходната година, изготвен след извършени договорени процедури в съответствие с разпоредбите на международните одиторски стандарти и действащото законодателство.

(3) Докладът по ал. 2 се изготвя от регистриран одитор по смисъла на Закона за независимия финансов одит.

Чл. 55. Докладът и отчетите по чл. 54, ал. 1 се представят на хартиен и електронен носител.

Раздел II.
Процедура по доказване изпълнение на цели на колективни системи

Чл. 56. Регистрираният одитор по чл. 54, ал. 3 извършва проверка на организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки и издава доклад с фактически констатации за потвърждаване на информацията, посочена в отчетите по чл. 58, ал. 1, т. 1 и 2, и изпълнение на задълженията по ЗУО и наредбата.

Чл. 57. Обхватът на проверката по чл. 56 и докладът включват информация и констатации най-малко за:

1. членовете на организацията по оползотворяване:

а) сключили договор с организацията, с данни за седалище и адрес на управление, ЕИК и период на действие на договора, в т.ч. отделен списък на членовете, прекратили договорите си през отчетната година;

б) сключили договор с организацията, които не са подавали декларации за пуснатите на пазара опаковки или не са заплащали уговореното възнаграждение;

в) подали само нулеви декларации за пуснатите на пазара опаковки;

2. количеството пуснати на пазара опаковки по видове опаковъчни материали за предходната година от всеки член на организацията по оползотворяване по т. 1;

3. количествата събрани и предадени за рециклиране отпадъци от опаковки за предходната година, в т.ч. съответствието на вида и количествата събрани и предадени за рециклиране отпадъци с разрешения и/или регистрационните документи по чл. 35 ЗУО на

лицата, извършили събирането, рециклирането и/или оползотворяването на отпадъците;

4. количеството на събраните отпадъци от опаковки чрез контейнери съгласно сключените договори с лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ по чл. 35 ЗУО;

5. количеството на изнесените и/или изпратените от територията на страната отпадъци от опаковки по чл. 32, ал. 2, в т.ч. копия на документи, удостоверяващи износа на отпадъци от опаковки през предходната календарна година и/или изпращането им от територията на страната към територията на друга държава - членка на ЕС, в съответствие с Регламент 1013/2006:

а) писмен договор с получателя за оползотворяване на отпадъци от опаковки;

б) заверени от получателя приложения IB към Регламент 1013/2006 и съответния документ за нотифициране (приложение IA) или заверени от получателя формуляри по приложение VII на Регламент 1013/2006 (ЕО) за всеки конкретен превоз;

в) при износ - копие на разрешение или друг документ по националното законодателство на съответната страна, съгласно който получателят има право да извършва оползотворяване и/или рециклиране на отпадъци от опаковки в съответствие с изисквания за опазване на здравето на човека и околната среда, еквивалентни на изискванията в законодателството на ЕС;

г) първичните счетоводни документи, удостоверяващи транспортирането на отпадъци от опаковки - в случаите, когато транспортните разходи са за сметка на организацията по оползотворяване;

6. сключени договори с лица, притежаващи документ по чл. 35 ЗУО;

7. отчетните документи за събраните и предадените за рециклиране и оползотворяване отпадъци и издадените счетоводни документи по силата на договорите по т. 6;

8. наличието на действащи договори с общини за изграждане на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки и обхванато население в съответствие с изискванията за обхванато население по чл. 23, ал. 2 и чл. 24;

9. изпълнение на изисквания към системите за разделно събиране и сортиране, като:

а) брой на разположените съдове за разделно събиране на отпадъци в съответствие с изискванията за обхванато население съгласно чл. 23, ал. 2 и чл. 24 и честота (за месец) на обслужване на съдовете;

б) осреднено количество събрани отпадъци от опаковки от един контейнер по общини по видове материали на година;

в) осреднено количество събрани отпадъци от опаковки от един жител по общини на година;

г) изпълнение на изискванията по чл. 23, ал. 2 и чл. 24, поотделно за всяко населено място, обхванато в системите за разделно събиране;

д) списък на площадките и съоръженията, в т.ч. собствени, наети, ползвани на друго основание, на които се извършват дейностите по предварително третиране;

10. изпълнение на цели за оползотворяване и рециклиране по чл. 9, ал. 1;

11. обхванато население - общо и за всяка община поотделно;

12. средствата, постъпили в организацията по оползотворяване през предходната година:

а) от лицата, пускащи на пазара опаковани стоки, участващи в нея, в т.ч. размера на заплатеното възнаграждение за оползотворяване на организацията по оползотворяване от всеки член, както и списък на членовете, които не са заплащали възнаграждения за оползотворяване;

б) от продажба на отпадъци от опаковки - по видове материали;

13. разходите на организацията по оползотворяване за предходната година за изпълнение на целите по разделно събиране и оползотворяване, в т.ч. за:

а) разделно събиране на отпадъците от опаковки, образувани в резултат на пуснатите на пазара продукти от лицата - членове на организацията, по дейности, както следва: за обслужване на съдовете за разделно събиране; за събиране, за съхраняване, за сортиране и последващо

третиране; за транспортиране до площадки за сортиране и/или рециклиране и други;

б) осигуряване на съдове, транспортна техника, друга техника за разделно събиране на отпадъци от опаковки и съоръжения за предварително и последващо третиране на разделно събраните отпадъци от опаковки;

в) осигуряване на площадки за последващо третиране на разделно събрани отпадъци от опаковки;

г) провеждане на информационни кампании и разработване на информационни материали;

д) разходите, свързани с административно-управленската дейност, в т.ч. за възнаграждения и осигуровки на персонала;

14. списък на лицата, на които организацията по оползотворяване е изпълнила задълженията за разделно събиране и оползотворяване, с изрично посочени адрес на управление и ЕИК;

15. списък на лицата, на които организацията по оползотворяване не е изпълнила задълженията за разделно събиране и оползотворяване, с изрично посочени адрес на управление и ЕИК, както и размера на дължимата продуктова такса за всяко лице поотделно;

16. констатации за съответствие или несъответствие между количествата, посочени в отчета за изпълнението на целите по чл. 9, ал. 1, съгласно сроковете по § 3 ПЗР за предходната година, изготвен от организацията по оползотворяване по образец, с тези, отчетени в счетоводните регистри и потвърдени с направените констатации;

17. изпълнение/неизпълнение на условията към разрешението на организацията по оползотворяване, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО;

18. размера на продуктовата такса съгласно наредбата по чл. 59, ал. 1 ЗУО, съответстваща на количествата пуснати на пазара опаковки от всеки член на организацията по оползотворяване и общо за организацията.

Чл. 58. (1) Едновременно с доклада по чл. 56 организацията по оползотворяване представя най-малко:

1. отчет за предходната календарна година за изпълнението на целите по чл. 9, ал. 1, изготвен до 20 февруари на текущата година от лицата по образец съгласно приложение № 8;

2. оригинали на отчети по образец съгласно наредбата по чл. 48, ал. 1 ЗУО, попълнени за организацията по оползотворяване от лицата по чл. 16, за извършване на дейности по оползотворяване и по рециклиране на отпадъци от опаковки.

(2) Докладът по чл. 56 и отчетът по ал. 1, т. 1 се представят и при липса на пуснати на пазара количества опаковани стоки в срока по чл. 54, ал. 1.

(3) Документите по ал. 1 се представят на хартиен и електронен носител.

Чл. 59. (1) Целите по оползотворяване и рециклиране на организацията по оползотворяване се считат за изпълнени, когато:

1. е представен доклад по чл. 56 в срока по чл. 54, ал. 1, и

2. е налице изпълнение на заложените проценти в чл. 9, ал. 1 съгласно сроковете по § 3 ПЗР по отношение на всеки от видовете отпадъци от опаковки.

(2) Целите на членовете на организацията по оползотворяване се считат за изпълнени, когато:

1. членовете на организацията по оползотворяване са й заплатили уговореното възнаграждение, и

2. членовете на организацията по оползотворяване са й предоставили уговорената

информация, в т.ч. действителното количество опаковки, пуснати на пазара за съответния период.

Раздел III.

Процедура по доказване изпълнението на цели на лица, изпълняващи задълженията си индивидуално

Чл. 60. Регистрираният одитор по чл. 54, ал. 3 извършва проверка и издава доклад с фактически констатации за потвърждаване на информацията, посочена в отчетите по чл. 62, ал. 1, и изпълнение на задълженията по ЗУО и наредбата на лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално.

Чл. 61. Обхватът на проверката по чл. 60 и докладът включват информация и констатации за:

1. (изм. - ДВ, бр. 30 от 2016 г., в сила от 16.06.2016 г.) количеството пуснати на пазара опаковки за предходната година, в т.ч. послужилите за опаковане на опасни химични вещества и смеси по смисъла на § 1, т. 6 от ДР на ЗЗВВХВС, както и за пуснатите на пазара опаковки, участващи в депозитна система или в друга система за многократна употреба, в т.ч. констатация относно съответствието между месечните справки-декларации съгласно образца по наредбата по чл. 59, ал. 1 ЗУО и издадените счетоводни документи, отразяващи пуснатите на пазара опаковани стоки;

2. количествата събрани и предадени за рециклиране отпадъци от опаковки за предходната година, в т.ч. сключените договори с лица, притежаващи документ по чл. 35 ЗУО, отчетните документи за събраните и предадените за рециклиране отпадъци и издадените счетоводни документи по силата на тези договори;

3. количеството на изнесените и/или изпратените от територията на страната отпадъци от опаковки по чл. 34, ал. 4, в т.ч. копия на документи, удостоверяващи износа на отпадъци от опаковки през предходната календарна година и/или изпращането им от територията на страната към територията на друга държава - членка на ЕС, в съответствие с Регламент 1013/2006:

а) писмен договор с получателя за оползотворяване и рециклиране на отпадъци от опаковки;

б) заверени от получателя приложения IB към Регламент 1013/2006 и съответния документ за нотифициране (приложение IA) или заверени от получателя формуляри по приложение VII на Регламент 1013/2006 (ЕО) за всеки конкретен превоз;

в) при износ - копие на разрешение или друг документ по националното законодателство на съответната страна, съгласно който получателят има право да извършва оползотворяване, съответно рециклиране, на отпадъци от опаковки, в съответствие с изисквания за опазване здравето на човека и околната среда, еквивалентни на изискванията в законодателството на ЕС;

г) първичните счетоводни документи, удостоверяващи транспортирането на отпадъци от опаковки - в случаите, когато транспортните разходи са за сметка на лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално;

4. общия брой на обектите, извършващи продажба на крайните потребители, в т.ч. тези, в които е осигурено обратното приемане на отпадъците, образувани в резултат на употребата на съответните продукти, както и информация за честотата (за месец) на събиране на отпадъците от посочените обекти;

5. количеството разделно събрани отпадъци от опаковки;

6. проведени информационни кампании и разработване на информационни материали;

7. разходи за изпълнение на задълженията по разделно събиране и оползотворяване, в т.ч. за:

а) закупените съдове, транспортна техника, друга техника за разделно събиране на отпадъци от опаковки, в т.ч. съоръжения за третиране на разделно събрани отпадъци от опаковки;

б) изпълнението на договорите с лицата по чл. 35 ЗУО за разделно събиране, предварително третиране и рециклиране на отпадъци от опаковки;

в) проведените рекламни и информационни кампании, издадените информационни материали и други;

г) списък на осигурените автомати или места за разделно събиране на отпадъци от опаковки или за депозит във връзка с изпълнението на програмата за управление на отпадъците;

8. изпълнението на задълженията за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки;

9. размера на продуктовата такса съгласно наредбата по чл. 59, ал. 1 ЗУО, съответстваща на количествата пуснати на пазара опаковки през предходната година от лицето, изпълняващо задълженията си индивидуално.

Чл. 62. (1) Едновременно с доклада по чл. 60 лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, представят най-малко:

1. отчет за предходната календарна година за изпълнението на целите по чл. 9, ал. 1, изготвен до 20 февруари на текущата година, по образец съгласно приложение № 8;

2. оригинал на отчет по образец съгласно наредбата по чл. 48, ал. 1 ЗУО, попълнен за лицето, доказващо индивидуалното изпълнение на задълженията си, от лицата по чл. 16, за извършване на дейности по оползотворяване на отпадъци от опаковки.

(2) Докладът по чл. 60 и отчетът по ал. 1, т. 1 се представят в срока по чл. 54, ал. 1 и при липса на пуснати на пазара количества опаковани стоки.

(3) Документите по ал. 1 се представят на хартиен и електронен носител.

Чл. 63. Целите по оползотворяване и рециклиране на лицата, изпълняващи индивидуално задълженията си, се считат за изпълнени, когато:

1. е представен доклад по чл. 60 в срока по чл. 54, ал. 1, и

2. е налице изпълнение на заложените проценти в чл. 9, ал. 1 съгласно периодите по § 3 от ПЗР по отношение на всеки от видовете отпадъци от опаковки.

Раздел IV.

Производство по издаване на актове по чл. 59, ал. 3 и 4 ЗУО

Чл. 64. (1) Министърът на околната среда и водите или оправомощени от него длъжностни лица могат да изискват информация и доказателства и да извършват проверка на място за изпълнение на задълженията по ЗУО и по наредбата на:

1. организациите по оползотворяване;

2. членовете на организациите по оползотворяване;

3. лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално;

4. лицата, притежаващи съответния документ по чл. 35 ЗУО;

5. лицата, които извършват дейности по превоз на отпадъци по реда на Регламент № 1013/2006.

(2) Министърът на околната среда и водите или оправомощени от него длъжностни лица могат да извършват проверки на място на документите на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и индивидуално изпълняващите задълженията си лица, въз основа на които е съставен годишният финансов отчет за съответната календарна година - обект на проверката.

Чл. 65. (1) Министърът на околната среда и водите ежегодно до 31 март назначава със заповед комисия за проверка на докладите по чл. 54, ал. 2 и докладите от проверките по чл. 68, ал. 4.

(2) Условиата и редът за работа на комисията се определят със заповедта по ал. 1.

Чл. 66. (1) Комисията по чл. 65 представя на министъра на околната среда и водите мотивиран доклад с предложение за включване на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, лицата, изпълняващи индивидуално задълженията си, и членовете на организациите по оползотворяване в заповедите по чл. 67, ал. 1 или 2.

(2) В доклада по ал. 1 комисията предлага отнемане на разрешенията в случаите, предвидени от закона.

Чл. 67. (1) Министърът на околната среда и водите до 15 май на текущата година определя със заповед организациите по оползотворяване, лицата, пускащи на пазара опаковани стоки, изпълняващи задълженията си индивидуално, и членовете на организациите по оползотворяване, които заплащат продуктова такса по чл. 59, ал. 1, т. 2 - 5 ЗУО, както и нейния размер.

(2) Министърът на околната среда и водите до 15 май на текущата година определя със заповед лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, изпълняващи задълженията си индивидуално, организациите по оползотворяване и членовете на организациите по оползотворяване, които не заплащат продуктова такса по чл. 59 ал. 1, т. 2 - 5 ЗУО.

Чл. 68. (1) Министърът на околната среда и водите назначава текущи проверки по чл. 18, ал. 3 ЗУО на:

1. лицата, които пускат на пазара опаковани стоки;
2. организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки по чл. 28, ал. 1;
3. лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално по чл. 34, ал. 1;
4. лицата, извършващи дейности по събиране, транспортиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки по договор с организация по оползотворяване или с лица, които изпълняват задълженията си индивидуално.

(2) Назначените проверки обхващат годишно не повече от 5 на сто от лицата по ал. 1, т. 1.

(3) Проверките по ал. 2 се осъществяват от одитори, определени от министъра на околната среда и водите по реда на чл. 18, ал. 4 ЗУО.

(4) Одиторите по ал. 3 предоставят доклади за резултатите от проверките с периодичност, определена от министъра на околната среда и водите, но не по-голяма от една календарна година.

(5) На проверки по ал. 1, т. 1 подлежат всички лица, които произвеждат, внасят или въвеждат в страната опаковани стоки, в т. ч.:

1. лица, които пускат на пазара опаковани стоки и не изпълняват задълженията си

индивидуално или чрез организация по оползотворяване;

2. лица, членуващи в организация по оползотворяване, и лица, изпълняващи задълженията си индивидуално, определени по преценка на министъра на околната среда и водите.

(6) При извършване на проверки по ал. 1 одиторът се легитимира и има право:

1. на свободен достъп до проверявания обект;

2. да проверява цялата документация, свързана с предмета на проверката;

3. да изисква от длъжностните лица в проверяваните обекти документи, сведения и справки, свързани с предмета на проверката.

(7) Лицата в проверяваните обекти са длъжни да оказват съдействие и свободен достъп на одитора и да му предоставят всички необходими документи, сведения и справки.

(8) Резултатите от проверките по ал. 1 се предоставят на комисията по чл. 65 за анализ и изготвяне на доклад до министъра на околната среда и водите с мотивирано предложение за предприемане на действията по чл. 18, ал. 7 ЗУО.

Глава седма.

РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ И УСВОЯВАНЕ НА БАНКОВА ГАРАНЦИЯ

Чл. 69. (1) Банковата гаранция по чл. 82, ал. 1, т. 1 ЗУО се предоставя за гарантиране постигането на целите по чл. 9, ал. 1, създаването на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и за обхващане на населението в нея в съответствие с изискванията на наредбата.

(2) Банковата гаранция по чл. 82, ал. 1, т. 4 ЗУО се предоставя за гарантиране постигането на целите по чл. 9, ал. 1 и създаването на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

(3) Банковата гаранция по ал. 1 и 2 се предоставя за едногодишен период, който започва да тече от датата на издаването ѝ.

Чл. 70. (1) Най-малко един месец преди изтичането на срока на действие на банковата гаранция по чл. 69 организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, предоставят на министъра на околната среда и водите подновена банкова гаранция.

(2) Срокът на действие на подновената банкова гаранция започва да тече от датата на изтичане срока на предходната банкова гаранция.

(3) Задължението за предоставяне на подновена банкова гаранция в срока по ал. 1 се включва като условие в разрешението по чл. 81, ал. 1 ЗУО.

Чл. 71. (1) Банковата гаранция се издава в полза на министъра на околната среда и водите и трябва да отговаря най-малко на следните изисквания:

1. да осигурява безусловно плащане в полза на министъра на околната среда и водите, при първо поискване, без възможност за възразяване или уговаряне на други формални условия на плащане;

2. да е неотменяема;

3. единствено условие за предявяването ѝ да е постъпването при гаранта на писмено искане от министъра на околната среда и водите, съдържащо твърдение за неизпълнение на някое от задълженията по чл. 69, ал. 1, съответно ал. 2;

4. да е налице пълно съвпадение между задълженията по чл. 69, ал. 1, съответно ал. 2, и

задълженията, посочени в гаранцията, като гаранцията покрива всички видове неизпълнение на тези задължения, и

5. да е посочена ясно датата, до която е валидна гаранцията.

(2) Банковата гаранция се представя в оригинал.

Чл. 72. (1) За усвояване на банковата гаранция министърът на околната среда и водите подава писмено искане към банката гарант, съдържащо твърдение за неизпълнение на някое от задълженията по чл. 69, ал. 1, съответно ал. 2, от организацията по оползотворяване или от лицето, изпълняващо задълженията си индивидуално.

(2) Банковата гаранция се усвоява до размера, посочен в чл. 82, ал. 3, т. 1 и/или 2 и/или 3 ЗУО.

Чл. 73. (1) Банката гарант превежда сумата по банковата гаранция по сметка на МОСВ при първо писмено поискване независимо от възраженията на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и/или лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, и без уговаряне на други формални условия на плащане.

(2) В случаите по чл. 82, ал. 3, т. 2 или 3 ЗУО в едномесечен срок след усвояването на банковата гаранция организацията по оползотворяване или лицето, изпълняващо задълженията си индивидуално, представят подновена до пълния размер съгласно чл. 82, ал. 1, т. 1 или 4 ЗУО банкова гаранция по реда на чл. 69.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на наредбата:

1. "Вносител на опаковани стоки" е всяко физическо или юридическо лице, което внася опаковани стоки на митническата територия на Република България като част от своята търговска или професионална дейност независимо от начина на продажба, включително чрез средствата за продажба от разстояние в съответствие с чл. 48, ал. 1 от Закона за защита на потребителите за договорите, сключвани от разстояние, като част от своята търговска или професионална дейност с цел продуктите да бъдат разпространени на територията на страната и/или използвани като част от търговска, производствена или професионална дейност.

2. "Депозитна система" е система, при която купувачът при покупката на опакован продукт заплаща на продавача определена сума, която му се възстановява при връщане на опаковката.

3. "Дистрибутор" е всяко лице, което доставя опаковани стоки с търговска цел независимо от начина на продажба, включително чрез средства за продажба от разстояние, и в съответствие с чл. 48, ал. 1 от Закона за защита на потребителите за договорите, сключвани от разстояние, на лице, което ще ги използва и което е различно от лицето, което пуска на пазара, или от потребителя.

4. "Затворени и контролирани системи за многократна употреба и разпространение" са тези, в които продуктите циркулират при контролирана многократна употреба и разпространение и в които рециклираният материал произхожда само от системата, така че:

а) въвеждането на външни материали е минимално, доколкото процесът на рециклиране е технически осъществим;

б) изваждането на продуктите от системата се извършва само по установена процедура с

цел осъществяването на възможно най-голям брой употреби.

5. "Задължението за изпълнение на целите по разделно събиране и оползотворяване" са целите по оползотворяване съгласно чл. 9 и целите за обхванато население съгласно чл. 23, ал. 2 и чл. 24 чрез изградени системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки, отговарящи на определените в наредбата технически изисквания.

6. "Друго оползотворяване" на отпадъци от опаковки - напр. "изгаряне с оползотворяване на енергия", е използване на горими отпадъци от опаковки с цел получаване на енергия чрез директно изгаряне със или без използването на други отпадъци, но с оползотворяване на топлината от изгаряне.

7. "Икономически оператори" по отношение на опаковките са доставчици на опаковъчни материали, производители и преработватели на опаковки, производители на опаковани стоки, вносители, лица, които въвеждат на територията на Република България от друга държава - членка на ЕС, дистрибутори и потребители на опаковъчни материали и опаковани стоки, както и органи и организации, установени със закон.

8. "Композитна опаковка" е опаковка, направена от различни материали, които не могат да бъдат разделени ръчно и никой от тях не представлява повече от 95 на сто от теглото на опаковката.

9. "Компонент на опаковката" е част от опаковката, която може да бъде разделена ръчно чрез използването на прости физични средства.

10. "Лице, което пуска на пазара" е физическо или юридическо лице, което е производител и/или вносител, и/или лице, което въвежда на територията на страната от територията на друга държава - членка на ЕС, и предоставя стоки на друго лице срещу заплащане или безплатно и/или ги използва като част от търговска, производствена или професионална дейност с цел продуктите да бъдат разпространени или използвани на територията на Република България.

11. "Лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, изпълняващи задълженията си индивидуално" са тези лица, които притежават издадено разрешение по реда на глава пета, раздел III от ЗУО и утвърдена програма по чл. 53 ЗУО.

12. "Многократна употреба" е всяка операция, с която опаковките, предназначени и проектирани да извършат съответен минимален брой транспортирания и употреби в рамките на жизнения си цикъл, се пълнят или използват отново за целта, за която са били предназначени, със или без помощта на допълнителни продукти, даващи възможност за следващо използване на опаковката и разпространението ѝ на пазара. Многократно употребяваните опаковки се превръщат в отпадък, когато повече не могат да бъдат употребявани.

13. "Най-добри налични техники" е най-ефективният и най-напредналият етап в развитието на дейностите и методите за тяхната реализация, показващи практическата пригодност на съответните техники за принципното осигуряване на основата на съответните норми за допустими емисии и проектирани с цел предотвратяване, и в случаите, когато това е практически невъзможно - за намаляване на емисиите и въздействието им върху околната среда в нейната цялост.

14. "Обезвреждане" е всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия. Приложение № 1 към ЗУО съдържа неизчерпателен списък на дейностите по обезвреждане.

15. "Опаковка" са всички продукти, направени от материал от всякакво естество, използвани, за да се поставят в тях, съхраняват, пренасят, доставят и представят стоки - от сурови материали до обработени стоки - от производителя до ползвателя или потребителя. Артикули, които "не се връщат" и се използват за същите цели, също се считат за опаковки.

15.1. Опаковката може да бъде:

а) търговска опаковка или първична опаковка, т.е. опаковка, замислена като единица

стока за продажба на крайния потребител на мястото на покупката;

б) групова опаковка или вторична опаковка, т.е. опаковка, замислена за група от определен брой единици стока на мястото на продажбата, независимо дали ще се продава по този начин на крайния ползвател или потребител, или служи само за попълване на рафтовете на мястото на продажба; тя се отстранява от продукта, без да се отразява на качествата му;

в) транспортна опаковка или третична опаковка, т.е. опаковка, замислена за улесняване на пренасянето и транспорта на брой артикули или групови опаковки, за да се предотвратят физическото манипулиране с тях или повредите при транспортирането; транспортните опаковки не включват контейнери за шосеен, железопътен превоз, превоз по море и по въздух.

15.2. Опаковката отговаря и на допълнително посочените по-долу критерии:

а) артикулите се разглеждат като опаковки, ако съответстват на посоченото определение, без да се засягат другите функции, които опаковката може също да изпълнява, освен ако артикулът не е неразделна част от продукта и е необходимо да съдържа, поддържа или предпазва този продукт по време на целия му жизнен цикъл и се предвижда всички елементи да бъдат използвани, консумирани или изхвърлени заедно;

б) артикулите, предназначени и предвидени за пълнене в търговските обекти, и артикулите за еднократна употреба, които се продават, напълват или са създадени или предназначени да бъдат напълвани в търговските обекти, се считат за опаковки, при условие че изпълняват функциите на опаковки;

в) елементите на опаковките и помощните елементи, които изграждат опаковката, се считат за част от опаковката, в която са интегрирани; помощните елементи, които висят директно от или са прикрепени към продукт и които изпълняват функцията на опаковка, се считат за опаковка, освен ако не са неразделна част от този продукт и всички елементи са предназначени да бъдат консумирани или изхвърлени заедно.

Артикулите, които са посочени в приложение № 9, са пояснителни примери за прилагането на критериите по букви "а" - "в".

16. "Оползотворяване" е всяка дейност, която има като основен резултат използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло. Приложение № 2 към ЗУО съдържа неизчерпателен списък на дейностите по оползотворяване.

17. "Оползотворяване на материали" е всяка дейност по оползотворяване с изключение на оползотворяване на енергия и преработване в материали, които се използват като гориво.

18. "Организация по оползотворяване" е юридическо лице, регистрирано по Търговския закон или съгласно националното му законодателство, което не разпределя печалба и което управлява и/или самостоятелно извършва дейностите по разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

19. "Отпадъци от опаковки" са всякакъв вид опаковки или опаковъчни материали, които попадат в обхвата на определението за "отпадък" по смисъла на § 1, т. 17 от ДР на ЗУО, с изключение на остатъците, получени от производствени процеси.

20. "Отпадъци от опаковки, въведени в ефективен процес на оползотворяване" са тези, които се намират на склад в оползотворяващото предприятие в количество, ненадвишаващо една четвърт от годишния му капацитет.

21. "Притежател на отпадъци" е причинителят на отпадъци или физическото или юридическото лице, в чието владение се намират те.

22. (изм. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) "Пазарен дял по чл. 29" е съотношението между количеството опаковки, декларирани към всяка от организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки за последните дванадесет месеца, и общото количество опаковки, декларирани към всички организации по оползотворяване за броя месеци присъствие

на пазара.

Пазарният дял се изчислява по формулата:

$$\text{ПД ООП1} = \text{ПО ООП1} / (\text{ПО ООП1} + \dots + \text{ПО ООПН}) \times 100,$$

където:

ПД е пазарният дял, %;

ПО - представляваните опаковки от организацията за последните 12 месеца;

ООП1 - N - организациите по оползотворяване, които са оперирали през последните 12 месеца, и организациите, които притежават разрешение в този период.

Пазарният дял се изчислява към края на всяко четиримесечие в годината (към края на април, август и декември).

Пазарният дял се изчислява, като сумата от количеството опаковки, декларирани към всяка от действащите към момента организации по оползотворяване през последните 12 месеца, се раздели на общото количество опаковки, декларирани към всички организации, осъществявали дейност през този период. Данните за декларираните количества опаковки към организациите, които са прекратили дейност, се вземат от последните подадени справки по чл. 29, ал. 2. При липса на такава информация количеството на декларираните опаковки към тези организации се изчислява средноаритметично за всеки месец въз основа на декларираните годишни количества от приложение № 8 към чл. 58, ал. 1, т. 1 и чл. 62, ал. 1, т. 1 и се умножава по броя месеци, през които организацията е присъствала на пазара.

23. "Потребител" е всяко лице, което придобива стоки или ползва услуги за лични нужди, а не за продажба, производство или упражняване на професия или занаят.

24. "Предотвратяване" са мерките, взети, преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

а) количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;

б) вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве, или

в) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.

25. "Повторна употреба" е всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени.

26. "Подготовка за повторна употреба" са дейности по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, посредством които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е друга предварителна обработка.

27. "Производител на опаковани стоки" е физическо или юридическо лице, което произвежда и разпространява на пазара стоки, опаковани в потребителски, групови или транспортни опаковки, или опакова с опаковъчен материал стоки на мястото на продажбата като част от своята търговска или професионална дейност с цел продуктите да бъдат разпространени на територията на страната и/или използвани като част от търговска, производствена или професионална дейност.

28. "Производител на опаковки" е физическо или юридическо лице, което по занятие разработва, произвежда, обработва, третира, продава, въвежда от страна - членка на ЕС, или внася опаковки на пазара в Република България.

29. "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

30. "Предварително третиране преди оползотворяване" е подготовката на отпадъците преди оползотворяване и включва дейности, като разглобяване, сортиране, трошене, уплътняване, пелетизиране, сушене, рязане, кондициониране, преупаковане, разделяне, прегрупиране или смесване, чрез които отпадъците се подготвят, за да може да бъдат оползотворени.

31. "Разделно събиране" е събирането, при което поток от отпадъци се разделя по вид и естество на отпадъците с оглед улесняване на специфично третиране.

32. "Рециклиране" е всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработване на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.

33. (изм. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) "Система за разделно събиране на отпадъци от опаковки" е конкретният начин на организация на събирането на отпадъци от опаковки, който включва най-малко следните елементи: съдове за разделно събиране, поставени на улиците; събиране в съдове, поставени при домовете; събиране в съдове, поставени в места на продажба; транспортни средства, необходими за тяхното обслужване, и площадки и съоръжения за предварително третиране със заявен и доказан капацитет (техника и персонал) и производителност, обезпечаваща преработката на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки. Като допълнителен елемент системата може да включва и чували за разделно събиране с ежедневно или периодично организирано събиране от тротоара. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирана от лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, включва най-малко следните елементи: съдове и/или чували за разделно събиране, разположени на мястото на продажбата, транспортни средства, необходими за тяхното обслужване, и площадки и съоръжения за предварително третиране със заявен и доказан капацитет (техника и персонал) и производителност, обезпечаваща преработката на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки.

34. "Събиране" е натрупването на отпадъци, включително предварителното им сортиране и предварителното съхраняване, с цел превозването им до съоръжение за третиране на отпадъци.

35. "Управление на отпадъците от опаковки" е управление на отпадъците по смисъла на § 1, т. 46 от ДР на ЗУО.

36. "Целта за обхванато от организациите по оползотворяване население" е резултат, който се изчислява по следната формула:

$$\text{ОН ООП1} = \text{ПД по чл. 29 ООП1} \times (6\,000\,000 - \text{НСОСРСО})$$

при ограничение:

$$\text{ОН ООП1} \leq 500.000,$$

където:

ОН е обхванатото население (брой жители);

ПД - пазарният дял по чл. 29;

ООП1 - N - организациите по оползотворяване;

НСОСРСО - населението, обхванато от системи за разделно събиране, организирани самостоятелно от кметовете на общини.

§ 2. (Доп. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.) Наредбата въвежда изискванията на Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно опаковките и отпадъците от опаковки (ОВ, L 365, 31.12.1994 г.) и транспонира Директива 2013/2/ЕС от 7 февруари 2013 г.

за изменение на приложение I към Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно опаковките и отпадъците от опаковки (ОВ, L 37, 8.02.2013 г.).

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 3. (1) Член 9, ал. 2 се прилага, както следва:

1. от 1 януари до 31 декември 2012 г. не по-малко от:

а) 53 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки се оползотворяват или изгарят в инсталации за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията;

б) 52 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки се рециклират;

в) 22 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от пластмаса се рециклират единствено до пластмаса;

г) 59,6 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от стъкло се рециклират;

д) 60 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от хартия и картон се рециклират;

е) 50 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от метали се рециклират, и

ж) 15 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от дървесина се рециклират;

2. от 1 януари до 31 декември 2013 г. не по-малко от:

а) 56 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки се оползотворяват или изгарят в инсталации за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията;

б) 54,9 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки се рециклират;

в) 22,5 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от пластмаса се рециклират единствено до пластмаса;

г) 60 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от стъкло се рециклират;

д) 60 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от хартия и картон се рециклират;

е) 50 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от метали се рециклират, и

ж) 15 на сто от теглото на образуванияте през същия период отпадъци от опаковки от дървесина се рециклират.

(2) Целите по чл. 9, ал. 1 се постигат ежегодно от 1 януари 2014 г. в срок до 31 декември на съответната година.

§ 4. (1) За създаване на регистъра по чл. 45, ал. 1, т. 8 ЗУО лицата, които пускат на пазара полимерни торбички, предоставят информацията по чл. 44 от наредбата на изпълнителния директор на ИАОС в двумесечен срок от влизането в сила на наредбата.

(2) Информацията по чл. 44 се предоставя на хартиен и електронен носител до изграждането на система за представянето ѝ по електронен път.

§ 5. (1) В срок до 15 декември 2012 г. кметът на общината представя на министъра на околната среда и водите информация за сключените от него договори по чл. 26, ал. 1, включително за срока на действието им.

(2) В случаите, когато не са сключени договори по ал. 1 или срокът на действието им изтича преди 1 януари 2013 г., кметът на общината следва да представи информация за планираните от него мерки за изпълнение на задълженията му по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО за изграждане на система за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

§ 6. Компетентните органи отчитат конкретните проблеми на малките и средните предприятия при предоставянето на подробни данни за изпълнение на изискванията на наредбата.

§ 7. Член 5, ал. 1, т. 1 и 2 се прилагат доброволно от 1 януари 2007 г.

§ 8. Наредбата се приема на основание чл. 13, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците.

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 186 ОТ 23 АВГУСТ 2013 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И
ДОПЪЛНЕНИЕ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
(ОБН. - ДВ, БР. 76 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 30.08.2013 Г.)

§ 5. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 76 ОТ 12 АПРИЛ 2016 Г. ЗА ПРИЕМАНЕ НА НАРЕДБА ЗА
ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РЕДА И РАЗМЕРА ЗА ЗАПЛАЩАНЕ НА ПРОДУКТОВА ТАКСА
Заключителни разпоредби
(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2016 Г., В СИЛА ОТ 16.06.2016 Г.)

§ 7. Постановлението влиза в сила в двумесечен срок от обнародването му в "Държавен вестник".

Приложение № 1 към чл. 4, ал. 3

Декларация за съответствие с изискванията на чл. 4, ал. 1 от Наредбата за опаковките и отпадъците

№ от г.

Лице, което пуска на пазара

.....

(наименование, БУЛСТАТ, данъчен №)

представяван от

.....

(име и фамилия, длъжност)

Седалище на фирмата

.....
(адрес на управление, телефон и факс)
.....
.....

ДЕКЛАРИРАМ, ЧЕ:

1. Опаковката/опаковъчният материал

.....
.....
(идентификация на опаковката/опаковъчния материал)
.....

.....
(идентификация на опаковката/опаковъчния материал)

отговаря на изискванията на чл. 4, ал. 1 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

2. Опаковката/опаковъчният материал е произведена/произведен в съответствие с

.....
(означение на съответния български стандарт)

Декларирам, че ми е известна отговорността, която нося за попълване на неверни данни по чл. 313 от Наказа

.....
(място и дата на издаване)

.....
(подпис и печат на лицето,
което пуска на пазара)

Забележка. Точка 2 се попълва само в случаите, когато са използвани български стандарти.

Приложение № 2 към чл. 5, ал. 1, т. 1

**Абревиатура и код, идентифициращи материала, от който е направена дадена
опаковка**

1. Код и абревиатура ¹⁾ на пластмасите:

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
полиетилен терефталат	PET	1
полиетилен висока плътност	HDPE	2
поливинил хлорид	PVC	3
полиетилен ниска плътност	LDPE	4
полипропилен	PP	5

полистирен	PS	6
други пластмаси	-	7 - 19

2. Код и абрeвиатура ¹⁾ на хартията и картона:

Материал на опаковката	Абрeвиатура	Идентификационен код
вълнообразен картон	PAP	20
друг картон	PAP	21
хартия	PAP	22
хартия	PAP	23 - 39

3. Код и абрeвиатура ¹⁾ на металите:

Материал на опаковката	Абрeвиатура	Идентификационен код
стомана	FE	40
алуминий	ALU	41
други метали	-	42 - 49

4. Код и абрeвиатура ¹⁾ на дървените материали:

Материал на опаковката	Абрeвиатура	Идентификационен код
дърво	FOR	50
корк	FOR	51
други дървесни материали	FOR	52 - 59

5. Код и абрeвиатура ¹⁾ на текстила:

Материал на опаковката	Абрeвиатура	Идентификационен код
памук	TEX	60
юта	TEX	61
друг текстил	TEX	62 - 69

6. Код и абрeвиатура ¹⁾ на стъклото:

Материал на опаковката	Абрeвиатура	Идентификационен код
безцветно стъкло	GL	70
зелено стъкло	GL	71
кафяво стъкло	GL	72
друго стъкло	GL	73 - 79

7. Код и аббревиатура ¹⁾ на композитните материали:

Материал на опаковката	Аббревиатура ²⁾	Идентификационен код
хартия и картон/метали		80
хартия и картон/пластмаси		81
хартия и картон/алуминий		82
хартия и картон/бяла ламарина		
ламарина		83
хартия и картон/пластмаси /алуминий		84
хартия и картон/пластмаси /алуминий/бяла ламарина		85 - 89
пластмаса/алуминий		90
пластмаса/бяла ламарина		91
пластмаса/метали		92 - 94
стъкло/пластмаса		95
стъкло/алуминий		96
стъкло/бяла ламарина		97
стъкло/метали		98 - 99

¹⁾ Използват се само главни букви.

²⁾ За композитните опаковки се изписва буква "С" и се поставя наклонена черта (C/), като след наклонената черта се изписват аббревиатурите за съответните компоненти, разделени с наклонени черти (например за опаковки от хартия, полиетилен и алуминий се използва аббревиатурата C/PAP/PE/ALU).

Приложение № 3 към чл. 5, ал. 1, т. 2

Маркировка за рециклиране на опаковката и вида на материала, от който е изработена:

Забележка. Между трите стрелки се поставят цифрите, определени в приложение № 2, а аббревиатурата за материала на опаковката от същото приложение се поставя под графичния знак.

Приложение № 4 към чл. 5, ал. 1, т. 3

Маркировка за разделно събиране на отпадъците от опаковки

Приложение № 5 към чл. 6, ал. 2

Декларация за съответствие с изискванията на чл. 6, ал. 1 от Наредбата за опаковките и отпа

№ от г.

Лице, което пуска на пазара

.....
(наименование, БУЛСТАТ, данъчен №)

представяван от

.....
(име и фамилия, длъжност)

Седалище на фирмата

.....
(адрес на управление, телефон и факс)

.....
.....

ДЕКЛАРИРАМ, ЧЕ:

1. Опаковката/опаковъчният материал

.....
.....
.....
(идентификация на опаковката/опаковъчния материал)

.....
(идентификация на опаковката/опаковъчния материал)

отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 1 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

2. Опаковката/опаковъчният материал е изпитана/изпитан за съответствие в

.....
.....
(име и адрес на акредитираната изпитвателна лаборатория)

(Протокол № от г.)

Декларирам, че ми е известна отговорността, която нося за попълване на неверни данни по чл. 313 от Наказа

.....
(място и дата
на издаване)

.....
(подпис и печат на лицето,
което пуска на пазара)

Приложение № 6 към чл. 49

Отчет за депозитни системи или системи за многократна употреба на опаковки за
..... година

ДАННИ ЗА ЮРИДИЧЕСКОТО ЛИЦЕ:

Начин на изпълнение на задълженията:	Индивидуално:	Колективна система, представлявана от организация по оползотворяване	Наименование на организацията по оползотворяване/лицето, изпълняващо задълженията си индивидуално
--------------------------------------	---------------	--	---

Маркира се с X:

Таблица 1. Депозитни системи или системи за многократна употреба

Материали	Вид опаковка	Продукт	Общ брой на опаковките за многократна употреба в обращение (бр.)	Среден брой употреби за една година	Жизнен цикъл на опаковката за многократна употреба (години)	Брой пуснати на пазара опаковки за еднократна употреба от същия тип
1	2	3	4	5	6	7
Стъкло	бутилки	напитки други				
Пластмаси	буркани					
	бидони > 20 л < 250 л	хранителни				
		нехранителни				
	бидони > 250 л	хранителни				
		нехранителни				
	торби					
	бутилки	напитки други				
	кутии					
	чашки					
	щайги					
Картон	палети					
	кутии					
	бидони					
	кашони					
	палети					
Алуминий	варели < 50 л	хранителни				
		нехранителни				
	варели < 50 л - 300 л	хранителни				
		нехранителни				
Стомана	варели < 50 л	хранителни				
		нехранителни				

	варели > 50 л < 300 л	хранителни
Дърво	кутии палети сандъци палетни кутии	нехранителни
В т.ч. за опаковане на опасни химични вещества	стъкло пластмаси алуминий стомана дърво	нехранителни нехранителни нехранителни нехранителни

Декларирам, че ми е известна отговорността, която нося за попълване на неверни данни по чл. 313 от Наказателния кодекс.

Забележка. Това приложение се попълва, ако има установена депозитна система или система за многократна употреба за съответните видове опаковки.

Дата:

Ръководител:
(име, подпис, печат)

Приложение № 7 към чл. 52, ал. 1 и 3

Отчет за събраните отпадъци от опаковки и обхванато население на територията на общините за година

ПРЕДОСТАВЯ СЕ ОТ:

ОРГАНИЗАЦИЯ ПО
ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ

ОБЩИНА

Таблица 1. Събрани отпадъци от опаковки

Община	Стъкло (в тонове)	Пластмаси (в тонове)	Хартия/картон (в тонове)	Метал (в тонове)	Дърво (в тонове)	Други (в т.ч. композитни материали) (в тонове)	Общо (в тонове)
1	2	3	4	5	6	7	8

В т.ч. за
опакване
на опасни
химични
вещества

ОБЩО

Декларирам, че ми е известна отговорността, която нося за попълване на неверни данни по чл. 313 от Наказателния кодекс.

Забележки:

Колона 8 - попълва се общото количество на събраните опаковки от всеки вид.

Дата:

Ръководител:
(име, подпис, печат)

Таблица 2. Обхванато население по общини

№ по ред	Община	Население на общината (хил. жители)	Обхванато население в системите за разделно събиране (хил. жители)
1	2	3	4

Общо (брой)

Декларирам, че ми е известна отговорността, която нося за попълване на неверни данни по чл. 313 от Наказателния кодекс.

Дата:

Ръководител:
(име, подпис, печат)

Приложение № 8 към чл. 58, ал. 1, т. 1 и чл. 62, ал. 1, т. 1

Отчет за изпълнението на целите по чл. 9, ал. 1 съгласно сроковете по § 3 от ПЗР на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки за година

I. ДАННИ ЗА:

ОРГАНИЗАЦИЯ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ

ИНДИВИДУАЛНО ИЗПЪЛНЯВАЩО ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ ЛИЦЕ

(маркира
се с X)

1. Наименование:

2. ЕИК по БУЛСТАТ:
3. Седалище и адрес на управление на дейността:
4. Телефон:
5. Факс:
6. E-mail:
7. Лице за контакти:
8. Име:
9. Длъжност:
10. Телефон:
11. Факс:
12. E-mail:

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ ПО ЧЛ. 9

Отпадъци от опаковки по вид на материала	Пуснати на пазара опаковки (тон/г.)	Многократн о употребени опаковки (тон/г.)	Рециклиран и опаковки (тон/г.)	Оползотворени опаковки (тон/г.)	Рециклирани опаковки/пуснат и на пазара опаковки (%)	Оползотворени опаковки/пуснат и на пазара опаковки (%)
Пластмаса (РЕ, РР, РЕТ, РS, РVС)						
Хартия и картони						
Стъкло						
Метали (алуминий и стомана)						
Дърво						
Други (в т.ч. композитни)						
В т.ч. за опаковане на опасни химични вещества						
ОБЩО						

Дата:

Ръководител:
(име, подпис и печат)

За попълването на неверни данни лицето носи отговорност съгласно чл. 313 от Наказателния кодекс.

(Изм. - ДВ, бр. 76 от 2013 г., в сила от 30.08.2013 г.)

Обяснителни примери за критериите, посочени в § 1, т. 15.2 от допълнителните разпоредби:

Обяснителни примери за критерий по т. 15.2, буква "а"

Опаковка

Кутии за сладки

Тънка опаковка около кутия за CD

Пощенски пликове за каталози и списания (със списанието)

Подложки за сладкиш, продавани заедно със сладкиша

Ролки, тръби и цилиндрични вложки, около които се навиват гъвкави материали (например пластмасово фолио, алуминий, хартия), с изключение на ролки, тръби и цилиндрични вложки, които са част от машини за производство и не се използват при представянето на продукта за продажба

Саксии за цветя, които са предназначени да бъдат използвани единствено при продажбата и транспортирането на растението, а не по време на целия му жизнен цикъл

Стъклени шишенца за инжекционни разтвори

Шпиндели за CD (които се продават заедно с компактдисковете и не са предназначени да бъдат използвани за тяхното съхранение)

Закачалки за дрехи (продавани с дрехите)

Кибритени кутии

Стерилни преградни системи (пликове, поставки и материали, необходими за запазване на стерилността на продукта)

Капсули за машини за напитки (например кафе, какао, мляко), които след употреба остават празни

Стоманени бутилки за многократно пълнене, използвани за различни видове газ, с изключение на пожарогасители

Артикули, които не са опаковки

Саксии за цветя, които са предназначени да бъдат използвани по време на целия жизнен цикъл на растението

Кутии за инструменти

Пакетчета за чай

Восъчни обвивки около сирене

Обвивки на колбаси

Закачалки за дрехи (продавани самостоятелно)

Капсули за машини за кафе, пликове за кафе от фолио, торбички за кафе от филтърна хартия, които се изхвърлят заедно с използваното кафе

Касети за принтер

Кутии за CD, DVD и видеокасети (продавани заедно със CD-, DVD- или видеоносители)

Шпиндели за CD (които се продават самостоятелно и са предназначени да бъдат използвани за съхранение)

Водоразтворими пликове за детергенти

Надгробни светилници (чашкообразни поставки за свещи)

Механична мелница (вградена в съд за многократно пълнене, например мелнички за пипер за многократно пълнене)

Обяснителни примери за критерий по т. 15.2, буква "б"

Опаковки, ако са предназначени и предвидени за пълнене на мястото на продажба

Хартиени или найлонови торбички
Чинии и чаши за еднократна употреба
Пластмасово прилепващо фолио за опаковка на храна (cling film)
Пликчета за сандвичи
Алуминиево фолио
Пластмасово фолио за почистени дрехи в обществени перални
Артикули, които не са опаковки
Бъркалки
Прибори за хранене за еднократна употреба
Опаковъчна хартия (продавана самостоятелно)
Хартиени форми за печене на тестени изделия (продавани празни)
Подложки за сладкиш, продавани без сладкиша

Обяснителни примери за критерий по т. 15.2, буква "в"

Опаковка

Етикети, които са закачени директно или са прикрепени към продукта

Част от опаковки

Четки от спирала за очи, които са част от капачката на кутия

Залепващи се етикети, които са прикрепени към друг елемент на опаковката

Книговезки телени скоби

Пластмасови калъфи

Дозатор, който е част от капачката на контейнер с детергент

Механична мелница (вградена в съд за еднократна употреба, напълнен с продукт, например мелнички за пипер за еднократна употреба)

Артикули, които не са опаковки

Етикети за радиочестотна идентификация (RFID tags).